

RADIKALIZĀCIJAS UN NAIDA IZPAUSMJU NOVĒRŠANA VIETĒJĀ LĪMENĪ

VADLĪNIJAS VIETĒJĀM UN REĢIONĀLAJĀM PAŠVALDĪBĀM

Šis dokuments pieņemts 2015. gada
20. oktobrī Kongresa stratēģijas
radikalizācijas apkarošanai ietvaros

Radikalizācijas un naida izpausmju novēršana vietējā līmenī

Vadlīnijas vietējām un reģionālajām
pašvaldībām

Šis dokuments pieņemts 2015. gada 20. oktobrī Kongresa
stratēģijas radikalizācijas apkarošanai ietvaros

Teksts: Eiropas Padomes Vietējo un reģionālo pašvaldību kongress
Vāks: OPTEMIS
Izdots: 2016. gada martā

Satura rādītājs

I.	Rezolūcija 384 (2015)	5
II.	Paskaidrojuma memorands	9
1.	Ievads	9
2.	Reakcija uz radikalizāciju: trīs papildinošas pieejas ..	11
3.	Drošība un drošums kā pamattiesības	14
4.	Starpiestāžu stratēģijas: partneri darba īstenošanā .	15
5.	Vietējā līmeņa pasākumi: ko var darīt vietējās iestādes?	16
6.	Secinājumi	19

I. Rezolūcija 384 (2015)¹

1. Teroristu uzbrukumi Parīzē un Kopenhāgenā, kurus īstenoja bruņotie džihādisti un kuru rezultātā bojā gāja 14 cilvēki un cieta 10, liecina, ka pilsētām ir nepieciešams veikt vairāk pasākumu ekstrēmisma apkarošanai. Šie uzbrukumi ļoti skaidri parādīja lielākās problēmas: pieaugoša radikalizācija, kas izraisa vardarbīgu ekstrēmismu un sektantismu pilsētās, paaugstināts sabiedrības polarizācijas un dažu kopienu stigmatizācijas risks, naida kurināšana sociālajos tīklos, kā arī cenzūras un pašcenzūras riski, ir tie draudi, ar kuriem saskaras pilsētas.

2. Rezolūcijā Nr. 381 (2015), kas pieņemta 2015. gada marta sesijā, Kongress apņēmas pārskatīt tos dokumentus, kuri veicina iedzīvotāju līdzdalību, dzīvošanu kopā dažādībā, sociālo iekļaušanu un kohēziju, starpkultūru un starpkonfesiju dialogu, ar mērķi izstrādāt vadlīnijas vietējām un reģionālajām pašvaldībām par radikalizācijas un naida izpausmju novēršanu vietējā līmenī, kā arī radīt pedagoģisko instrumentu kopumu, kuru izmantotu vietējie vēlētie pārstāvji, organizējot starpkultūru un starpkonfesiju pasākumus.

3. Individu radikalizācijai var būt daudzi iemesli, piemēram, nepietiekama integrācija sabiedrībā, politiska atkāpšanās vai saskaršanās ar ekstrēmistu personām, grupām vai organizācijām. Vietējais, kultūras un sociālais konteksts ietekmē radikalizācijas procesu, kas atspoguļojas valsts iestāžu reakcijā. Tieši novēršana un deradikalizācija (t.i., darbība, kas vērsta uz to individu reintegrāciju, kuri sabiedrībā kļuvuši radikalizēti), nevis represijas ir darbības, kas atbilst vietējo un reģionālo iestāžu kompetencei un darbības jomai.

4. Radikalizācijas apkarošanai ir nepieciešami rūpīgi pārdomāti preventīvi pasākumi, un tās apkarošana ilgtermiņā ir racionālāka un

1 Apspriests un apstiprināts Kongresa pirmajā sēdē 2015. gada 20. oktobrī (skat. dokumentu [CG /2015\(29\)5FINAL](#), paskaidrojuma raksts), ziņotājs: Līns Verbīks (Leen VERBEEK), Nīderlande (R, SOC).

lētāka nekā cīņa ar draudošu vai plaukstošu krīzi. Tas ir darbības lauks, kurā pašvaldības var darboties visefektīvāk un kur to kompetencei un pilnvarām ir liela nozīme. Jau 2000. gadā Kongress Rezolūcijā Nr. 99 aicināja vietējās un reģionālās pašvaldības veidot "proaktīvāku pieeju, kas paredz un novērš problēmas, nevis risina tās pēc tam, un atbalsta ilgtermiņa, nevis īstermiņa pieeju". Apzinoties šo svarīgo lomu, pašvaldībām tiek piešķirtas pilnvaras, kas ļauj tām labāk paredzēt šos izaicinājumus un iespējas.

5. Lai nodrošinātu cilvēktiesību ievērošanu, ir svarīgi līdzsvaroti risināt drošuma un pilsoņu drošības jautājumu, vērtējot katra pasākuma nepieciešamību un samērīgumu. Veicot jebkādus pasākumus, kas varētu apdraudēt indivīda tiesības, valsts iestādēm ir jāpatur prātā ne tikai tiesiskums, bet arī stratēģiskais mērķis veidot iekļaujošu sabiedrību.

6. Apzinoties, ka radikalizāciju visefektīvāk var apturēt tajā līmenī, kas ir tuvāks mazāk aizsargātiem indivīdiem visvairāk skartajās kopienās, Kongress aicina Eiropas Padomes vietējās un reģionālās pašvaldības īstenot šādus pasākumus:

a. izstrādāt vairāku institūciju vietējās stratēģijas, iesaistot vietējos partnerus, un saskaņot tās ar dažādiem valdības līmeņiem, izstrādāt rīcības plānu, vietējās situācijas kartēšanu, piešķirot resursus, kas nepieciešami radikalizācijas apkarošanai, un veikt konkrētus pēcpārbaudes pasākumus;

b. līdzsvaroti un atbildīgi skaidrot savas stratēģijas un pasākumus plašai sabiedrībai, liekot īpašu uzsvāru uz saliedējošām sarunām, kuru mērķis ir skaidri izklāstīt vēstījumu, nestigmatizējot konkrētas grupas, lai drošības apsvērumi neaizēno pienākumu ievērot demokrātiju, cilvēktiesības un tiesiskumu;

c. veicināt vietējo drošības partnerību izveidi, nodrošinot atbilstošu apmācību dažādām iesaistītajām pusēm, tostarp vadošajiem praktiķiem, kuri strādā ar riska personām vai grupām, cietumu darbiniekiem, sociālajiem darbiniekiem, skolotājiem un veselības

aprūpes darbiniekiem, lai pilnveidotu izpratni par radikalizācijas procesu un veidu, kā uz to reaģēt;

d. veicināt vietējo pašvaldību izpratni par esošo labo praksi. Lai parādītu tām vietējām varas iestādēm, kuras varētu baidīties, ka nav sagatavotas šādu situāciju risināšanai vai ka radikalizācija nav viņu prioritāte, ka daudzām pilsētām visā Eiropā ir ievērojama pieredze projektu īstenošanā, kas var kalpot kā labs resurss cīņā pret ekstrēmismu. Mudināt pilsētas mainīties ar zināšanām un labo praksi ar citām Eiropas pilsētām gan politiskajā, gan administratīvajā līmenī, izmantojot regulāras sanāksmes, kas pulcē dažādus Eiropas vietējā mēroga dalībniekus;

e. izmantojot stiprās sociālo mediju saites, uzsvērt izglītības svarīgo lomu, jo īpaši attiecībā uz ģimenēm un skolām, sevišķu uzmanību pievēršot tādiem jautājumiem kā cieņa pret kultūru daudzveidību, cilvēktiesībām un naidīgu izteikumu kaitīgumu. Savas dzīves veidošanas posmā esošie jaunieši, kas ir īpaši neaizsargāti pret naidu un vardarbību kurinošām sarunām, vienlaikus ir arī spēcīgi sabiedrotie cīņā pret naida izpausmēm;

f. iesaistīt pilsonisko sabiedrību darbā pret radikālismu un ekstrēmismu visās tā izpausmēs, tostarp naidīgiem izteikumiem, antisemitismu un islamofobiju, izveidot partnerību ar NVO, reliģisko kopienu līderiem un individuālā līmenī arī ar bijušajiem ekstrēmistiem;

g. sadarbībā ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām atbalstīt izejas programmas personām, kuras vēlas atteikties no ekstrēmisma, īpaši reliģiskā ekstrēmisma;

h. piešķirt nepieciešamos līdzekļus pasākumiem šajā jomā, apzinoties, ka preventīvais darbs ir jāuzskata par parastiem budžeta posteņiem ar stabilu ilgtermiņa finansējumu;

i. veidot alianses ar uzticamiem partneriem, tiecoties uz labi izveidotu caurskatāmības praksi attiecībā uz piešķirto līdzekļu tērēšanu darījumos ar etniskām vai reliģiskām apvienībām, kam sniegts finansiāls atbalsts, un koordinēt darbības ar reģionālo un, ja nepieciešams, valsts valdību;

j. veidot sadarbību ar starptautiskām institūcijām, kurām ir tādas pašas vērtības un intereses kā Kongresam un kuras strādā ar tēmām, kuru mērķis ir radikalizācijas apkarošana, piemēram, Eiropas Pilsētvides drošības forums.

1. Apzinoties, ka darbs pie radikalizācijas apkarošanas ir ilgstošs process, kas jāpārvalda ilgtermiņā, Kongress atkārtoti pauž apņemību saglabāt šo jautājumu savā darba kārtībā un sekot līdzi lēmumu un pasākumu īstenošanai, veicot regulārus progresu novērtējumus dalībvalstīs.

II. Paskaidrojuma memorands²

1. Ievads

1. Teroristu uzbrukumi Parīzē un Kopenhāgenā, kurus īstenoja bruņotie džihādisti un kuru rezultātā bojā gāja 14 cilvēki un cieta 10, liecina, ka pilsētām ir nepieciešams veikt vairāk pasākumu ekstrēmisma apkarošanai. Šie uzbrukumi ļoti skaidri parādīja lielākās problēmas: pieaugoša radikalizācija, kas izraisa vardarbīgu ekstrēmismu un sektantismu pilsētās, paaugstināts sabiedrības polarizācijas un dažu kopienu stigmatizācijas risks, naida kurināšana sociālajos tīklos, kā arī cenzūras un pašcenzūras riski. Šie visi ir draudi, ar kuriem saskaras pilsētas.

2. Pēdējos divdesmit gadus Kongress strādā pie tēmām, kuras ir vērstas uz visaptverošu un elastīgu kopienu dibināšanu, kuras būtu kā aizsargvairogs un aizsardzības elements, kas ļautu novērst un apkarot radikalizāciju vietējā un reģionālajā līmenī. Šajā kontekstā tas izstrādāja rekomendācijas terorisma apkarošanai, tādejādi veicinot integrāciju, migrantu līdzdalību un starpkultūru un starpkonfesiju dialogu, kā arī rezolūcijas par noziedzības mazināšanu pilsētās, par rasisma apkarošanu vietējā un reģionālajā līmenī un izglītošanu par demokrātisku pilsonību.

3. 2015. gada 2. februārī Kongresa birojs pieņēma "Stratēģiju par radikalizācijas apkarošanu vietējā līmenī", kurai sekoja Rezolūcija 381(2015), kas piedāvā virkni īsa, vidēja un ilgtermiņa darbību, kuras jāīsteno vietējā un reģionālajā mērogā un kuras balstītas uz trim pīlāriem, proti, izpratnes padziļināšanu, sinerģiju ar Eiropas Padomes struktūrām un sinerģiju ar citām iestādēm.

² Šī paskaidrojuma memoranda pamatā ir dokuments, kuru sagatavoja Eiropas Padomes konsultants Džūls van Hofš (Juil van Hoof), *Stichting Movisie*, ar kuru, ja nepieciešams, var sazināties Sekretariātā.

4. Radikalizācija zināmā mērā ir "iekļaušanas/kohēzijas" problēma, bet nedrīkst aizmirst arī par ideoloģiskajiem un pat reliģiskajiem faktoriem, kuri visbiežāk ir procesa pamatā. Uz iekļaušanu balstītas politikas nepieciešamību akcentēja Eiropas Padomes Vietējo un reģionālo pašvaldību kongresa bijušais direktors Džovani di Stati, runājot par intensīvāku sadarbību ar vietējām pašvaldībām, lai mazinātu vardarbību pilsētvidē. "Mēs vairs nevaram pieļaut to, ka atsevišķas mūsu pilsētu daļas pārtop par krimināliem rajoniem vai sociālās atstumtības vietām. Noteikta politika, lai integrētu visus sabiedrības locekļus, ir vienīgais veids, kā reaģēt uz šiem izaicinājumiem". Radikalizācija ir problēma, kurai nepieciešami preventīvi pasākumi, un vietējās pašvaldības atrodas ļoti labā pozīcijā, lai tos īstenotu.

5. Lai gan situācija var likties drūma, ir nepieciešama pozitīva perspektīva, lai risinātu šo jautājumu ilgtermiņā, kas uzsvērtu, ka, tāpat kā mūsu sabiedrības mācās dzīvot kopā dažādībā, tās iemācīsies tikt galā ar iedzīvotāju daļas radikalizāciju. Eiropas Padomes rīcības plānā "Dzīvot kopā" minēts: "Dažādība eksistēs vienmēr. Tā veido Eiropas nākotni strauji mainīgajā pasaulē un turpinās to darīt. Tāpēc ir ļoti svarīgi, lai eiropieši reaģētu uz šiem izaicinājumiem efektīvāk un no visas sirds – un, runājot konkrēti, daudz labāk, nekā viņi to dara šobrīd".

6. Šobrīd daudzas Eiropas pilsētas pulcē desmitiem dažādu tautību cilvēku. Mācīšanās dzīvot kopā ir lēns process, kas var būt gan sāpīgs, gan arī priekpilns. Vietējās pašvaldības ir atbildīgas par tiem, kuri cieš no radikalizācijas savās kopienās, kas ne tikai noved pie tā, ka daži kopienas locekļi saskaras ar vardarbību, bet arī runā un rīkojas, pārkāpjot vārda un reliģijas brīvību. Kongress aktīvi atbalstīja Eiropas Padomes kampaņu "Naida runai - nē!" (2012-2014), lai veicinātu izpratni par naida kurināšanu internetā un riskiem, kurus tā rada demokrātijai, un lai izrādītu solidaritāti cilvēkiem un cilvēku grupām, kuri ir naida kurināšanas upuri.

1.1. Radikalizācija: definīcija

7. Radikalizāciju parasti aplūko kā procesu, kas dažkārt noved pie vardarbīga ekstrēmisma un terorisma. Šo definīciju ir izmantojusi, piemēram, Eiropas Padome, Eiropas Komisija (EK) un daudzi zinātnieki. EK savos tekstos definē radikalizāciju kā "fenomenu, kurā cilvēki apmainās ar viedokļiem, uzskatiem un idejām, kas var novest pie teroraktiem". Šajā sakarā, radikalizācija netiek uzskatīta par lineāru procesu, kas iet cauri noteiktiem posmiem ar konstantu ātrumu, bet par mainīgu, kas ir atkarīgs no vietējiem apstākļiem un atsevišķiem faktoriem.

8. Pastāv vairāki iemesli, kas veicina individu radikalizāciju, piemēram, nepietiekama integrācija sabiedrībā, politiska neitralitāte vai kontakts ar ekstrēmistiem, ekstrēmistu grupām vai organizācijām. Vietējais, kultūras un sociālais konteksts ietekmē radikalizācijas procesu, kas atspoguļojas valsts iestāžu atbildes reakcijā. Tostarp novēršana un deradikalizācija (t.i., darbība, kas vērsta uz radikalizētu individu reintegrāciju sabiedrībā), nevis represijas ir pasākumi, kas atbilst vietējo un reģionālo pašvaldību darbības jomai un kompetencei.

9. Apzinoties, ka radikalizāciju var visefektīvāk apturēt tajā līmenī, kas ir tuvāks mazāk aizsargātiem indivīdiem visvairāk skartajās kopienās, dažādu līmeņu valsts iestāžu koordinācija un sinerģija, kā arī sadarbība ar sabiedrības organizācijām, pētniekiem un praktiķiem ir svarīgi iedzīvotāju aizsardzības faktori.

2. Reakcija uz radikalizāciju: trīs papildinošas pieejas

10. Eiropā ir uzsāktas vairākas iniciatīvas ar mērķi apkarot radikalizāciju. 1992. gadā³ Eiropas Pilsētu harta nosaka, ka saskaņotai drošības politikai ir jābūt balstītai uz noziedzības novēršanu, likuma

³ <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=887405>

piemērošanu un savstarpēju atbalstu. Šīs pieejas var atšķirties pēc dažādiem aspektiem, bet kopumā tās var iedalīt trīs lielās kategorijās, kas jau tiek izmantotas, lai risinātu problēmu.

11. Represijas kā atbildes reakcija uz radikalizāciju parasti ir valsts līmeņa atbildība un ietver kārtības nodrošināšanas, tiesiskā regulējuma un izlūkošanas pasākumus. Tas ir svarīgs aspekts, taču vietējām pašvaldībām kopumā ir ierobežota ietekme uz to. Tāpēc tas netiks izklāstīts šajā ziņojumā. Jāpiemin arī tas, ka represijas savā ziņā "vienmēr tiek īstenotas", ja ir savākts pietiekami daudz liecību pret individu, tāpēc pat tad, ja viena un tā pati persona ir pakļauta jebkādi preventīvai pieejai, represīvie pasākumi var tikt piemēroti atkarībā no apstākļiem. Šajā kontekstā pastāv saikne starp represijām un noziedzības novēršanu.

12. Radikalizācijas apkarošanai ir nepieciešami preventīvi pasākumi, un tās apkarošana ilgtermiņā ir racionālāka un lētāka nekā cīņa ar draudošu vai plaukstošu krīzi. Tas ir darbības lauks, kurā pašvaldības var darboties visefektīvāk un kur to kompetencei un pilnvarām ir liela nozīme. Jau 2000. gadā Kongress Rezolūcijā Nr. 99 aicināja vietējās un reģionālās pašvaldības veidot "proaktīvāku pieeju, kas paredz un novērš problēmas, nevis risina tās pēc tam, un atbalsta ilgtermiņa, nevis īstermiņa pieeju".

13. Pieejas var būt dažādas. Tas, kas ir piemērots vienai pilsētai, var nedarboties citā. Vietējai dinamikai ir liela nozīme sekmīgu preventīvo pasākumu veidošanā. Ir arī svarīgi paturēt prātā to, ka vardarbīgas radikalizācijas novēršanai ir jābūt daļai no globālās noziedzības novēršanas stratēģijas. Tai ir jābūt gan holistiskai, gan integrētai citos pilsētvides drošības nodrošināšanas pasākumos. Šis uzskats tika apkopots Eiropas Pilsētu hartā šādi: "Noziegumam ir plašs cēloņu klāsts. Tāpēc pret darbībām ir jābūt daudzveidīgām un saskaņotām."⁴

14. Partnerības pieeja nāk par labu noziedzības novēršanai. Tā nav tikai policijas un tiesu iestāžu problēma. Lai tā darbotos, tajā

⁴ Eiropas Pilsētu harta (1992.gads)

jāiesaistās citiem sektoriem un pilsoniskajai sabiedrībai. Piemēram, bijušajiem ekstrēmistiem ar viņu unikālajiem uzskatiem var būt izšķiroša loma, un viņi var būt nozīmīgs partneris pašvaldībām. Attiecībā uz islāma ekstrēmismu sadarbība ar vietējām mošejām un reliģisko kopienu vadītājiem var būt auglīgs resurss cīņā ar ekstrēmistiem. Tomēr ir svarīgi, lai šāda sadarbība ietvertu ne tikai drošības jautājumus. Ja, strādājot pie dažādām tēmām, ar laiku tiek izveidota laba sadarbība un rodas uzticība, drošības jautājumu iekļaušana tiks uzskatīta par pašsaprotamu atšķirībā no gadījumiem, kad sadarbība balstās vienīgi uz drošības problēmām.

15. Radikalizētu cilvēku reintegrācija ir trešā iespējamā reakcija. Tāpat kā noziedzības novēršana tā ir joma, kurā vietējām pašvaldībām ir svarīga loma. Vairumā gadījumu tie būs pasākumi, kuri tiek īstenoti vietējā mērogā. Piemēram, divas šādas programmas ir Orhūsā (Dānija) un Berlīnē (Vācija). Šīs pieejas sniedz noderīgu pieredzi citām pilsētām.

a. Tā sauktais Orhūsas modelis problēmas risināšanai bieži tiek uzskatīts par pilsētu pieeju cīņai pret radikalizāciju un ekstrēmismu.⁵ Šāda pieeja ir vērsta uz integrāciju: ja indivīds nav izdarījis neko noziedzīgu, pašvaldības palīdzēs viņam integrēties atpakaļ sabiedrībā. Tomēr ir svarīgi paturēt prātā vietējo kontekstu, lai preventīvais pasākums būtu veiksmīgs. Efektīvākie pasākumi katrā vietā var būt atšķirīgi. Vietējās pašvaldības vislabāk pazīst savas pilsētas.

b. Eiropas Komisijas stratēģija "Cīņa pret vardarbīgu ekstrēmismu" (CPVE) atspoguļo starptautiskās uzmanības pievēršanu starpvalstu vardarbības preventīvajiem pasākumiem⁶. CPVE ietver sevī ne tikai vardarbīgu islāmismu vai ar IS saistītas vardarbības manifestācijas. Tā risina visus vardarbīga ekstrēmisma veidus neatkarīgi no ideoloģijas un koncentrē

⁵ http://cir.au.dk/fileadmin/site_files/filer_statskundskab/subsites/cir/radicalization_a_arhus_FINAL.pdf

⁶ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-18_en.htm

uzmanību nevis uz radikālu domāšanu vai runāšanu, bet uz vardarbīgu uzbrukumu novēršanu.

3. Drošība un drošums kā pamattiesības

16. 2000. gada ieteikumā Nr. 80 par noziedzību un pilsētvides nedrošību Eiropā Kongress norādīja, ka vietējām pašvaldībām ir galvenā loma noziedzības mazināšanā un cīņā pret to, un valsts iestādēm būtu jāstiprina vietējo pašvaldību resursi, kas tām tiek piešķirti šo pienākumu veikšanai.

17. 2006. gadā Kongress pieņēma otru ieteikumu (Ieteikums Nr.197) par pilsētvides drošību Eiropā, kurā tiek uzsvērts, ka pilsētas drošībai ir nepieciešams stiprināt vairākas jomas, kuras saistītas ne tikai ar policiju un tiesu, bet arī ar citām pārvaldības nozarēm un sociālajām sfērām. Tostarp tā aicināja dalībvalstis "nodrošināt pilsoņu drošību un tajā pašā laikā pilnībā aizstāvēt cilvēktiesības un pamatbrīvības".⁷

18. Drošības politikai ir jābūt izplānotai un izstrādātai, ņemot vērā indivīda un iedzīvotāju, nevis valsts iestāžu intereses. Lai to nodrošinātu, ir jāveicina iedzīvotāju līdzdalība, lai pilsoniskajai sabiedrībai būtu liela ietekme visos posmos. Visu nepieciešamo spēku apvienošana sarežģīto problēmu risināšanā ir svarīga šīs pieejas daļa. Lai maksimāli palielinātu efektivitāti, ir nepieciešams uzsvērt partnerības nozīmi. Tikpat svarīgi ir analizēt sarežģītās problēmas, izvērtēt un izmantot uz pierādījumiem balstītus līdzekļus. Politikai jāņem vērā jaunākie tehnikas un zinātnes sasniegumi.

19. Attiecībā uz pilsētvides drošību ir nepieciešama vairāku līmeņu pārvaldības pieeja, lai izstrādātu, īstenotu un veicinātu izpratni par drošības pasākumiem. Lai gan drošības stratēģija ir valsts līmeņa kompetence, vietējām pašvaldībām arī var būt izšķiroša nozīme, risinot problēmu "drošība pret brīvību", jo pilsoņiem tās ir visvairāk

⁷ <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=983773&Site=Congress>

sasniedzamas; tām ir saskarsmes punktu loma. Tās var strādāt, lai panāktu sociālo kohēziju un izvairītos no konfliktu pārtapšanas par vardarbību, veicinot iedzīvotāju iesaistīšanu un dialogu starp kopienām.

4. Starpiestāžu stratēģijas: partneri darba īstenošanā

20. Pilsētām nepieciešams pārskats (nosakot un mobilizējot esošās struktūras) par iestādēm, kuras var palīdzēt izprast viņu darba problēmas, lai izveidotu funkcionējošu sadarbību – mēs to varam nosaukt par ieinteresēto pušu koalīcijām – un iesaistītu jaunus dalībniekus, piemēram, pilsoņus, NVO, reliģisko kopienu līderus, ģimenes, jauniešus, skolas, interneta blogerus, sociālos darbiniekus utt. Vietējās iestādes var ne tikai dibināt vietējā līmeņa sadarbību un strādāt kopā problēmas risināšanai, bet, piemēram, Islāmistu radikalizācijas gadījumā, izveidot vienotu vērtību sistēmu ar musulmaņu organizācijām.

21. Pastāv vairākas daudzsoļošas vietējā līmeņa iniciatīvas (piemēram, Kopenhāģenas, Orhūsas, Berlīnes, Londonas, Briseles), kas apkaro radikalizāciju un no kurām var mācīties citas pilsētas.

22. Piemēram, projekts *Hayat* (no arābu un turku valodas – "dzīve"), kuru Berlīnē īsteno Demokrātiskās kultūras centrs (ZDK GmbH), koncentrē uzmanību uz padomu un atbalsta sniegšanu indivīdiem un ģimenēm, kuri ir pakļauti vardarbīgā islāmistu ekstrēmisma riskam.⁸ Projektā ir četri pilnas slodzes darbinieki, kā arī vairāki cilvēki, kuri strādā šajā jomā saskaņā ar stundas likmi. Projektā iesaistīti psihologi, kriminologi un Islāma kultūras speciālisti.

23. Viņi pievērš arvien lielāku uzmanību ģimenēm, kuras devās vai plāno doties uz Sīriju, lai iesaistītos al-Qaeda izveidotajās grupās. Šos pasākumus finansē Federālais Birojs migrantiem un patvēruma meklētājiem (BAMF). Viens no programmas mērķiem ir dot iespēju

⁸ <http://hayat-deutschland.de/english/>

radiniekiem pārvarēt radikalizāciju savās ģimenēs. Viņu pieredze rāda, ka bieži vien konflikts veidojas ģimenē, un tas ir jāpārvar pirms jebkāda deradikalizācijas atbalsta sniegšanas personai, kura ir nonākusi šaubās. Tādējādi šis projekts ir saikne starp pilsonisko sabiedrību un drošības iestādēm. 2015. gada aprīlī viņiem ir bijušas aptuveni 130 lietas, no kurām 50 pabeigtas un 21 - atzīta par veiksmīgu, pateicoties sniegtajam atbalstam. Tikai vienā gadījumā lietas attīstība pēc konsultāciju uzsākšanas bija neveiksmīga.

24. Labs resurss pilsētām ir Eiropas Savienības Radikalizācijas izpratnes tīkls, kas vieno praktiķus no visas Eiropas, lai dalītos pieredzē un mācītos viens no otra. Tīkls ietver daudzas metodes, kur pret radikalizāciju vērstas iniciatīvas kalpo kā noderīgi resursi pilsētām.⁹ Metožu klāstā ir iekļautas šādas tēmas:

- a. vadošo praktiķu izpratnes padziļināšana;
- b. izejas stratēģijas: deradikalizācija un neiesaistīšanās;
- c. plaису mazināšana, izmantojot dialogu;
- d. kopienu iesaistīšanās un līdzdalība;
- e. jaunu cilvēku izglītošana;
- f. ģimeņu atbalsts un līdzdalība;
- g. pretējas komunikācijas nodrošināšana;
- h. institucionālas infrastruktūras izveide.

5. Vietējā līmeņa pasākumi: ko var darīt vietējās iestādes?

25. Attiecībā uz preventīvu radikalizācijas apkarošanu pastāv intervences pasākumu mozaīka, kas ir pieejama vietējām pašvaldībām. Daži no pasākumiem ir aprakstīti turpmāk. Ir svarīgi, lai pilsētas turpinātu attīstīties šajā jomā neatkarīgi no konkrētiem likumiem, kas saistīti ar šo problēmu.

a. Vairāku vietējo institūciju visaptverošu stratēģiju izstrāde. Vietējā līmenī pilsētām ir jāizstrādā rīcības plāns (vietējās situācijas

⁹ http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/ran-best-practices/index_en.htm

kartēšana, nosakot rīcības virzienus un izveidojot koordinējošās iestādes), kā arī jāpiešķir līdzekļi radikalizācijas apkarošanai un jāveic konkrēti pasākumi, saskaņojot tos ar dažādu valdības līmeņu iestādēm. Attiecībā uz saskaņošanu un sinerģijas radīšanu starp iesaistītajām pusēm Vietējo un reģionālo pašvaldību kongresa iepriekšējā ieteikumā uzsvērts, ka "ir svarīgi, lai datus, informāciju un uzskatus par pilsētvides drošību varētu apkopot kopējā krātuvē tā, lai veicinātu zināšanas un atvieglotu lēmumu pieņemšanu".¹⁰

b. Izpratnes veicināšana starp ieinteresētajām pusēm. Ir svarīgi veicināt izpratni starp ieinteresētajām pusēm, lai drošības jautājumos sadarbotos vietējā līmenī un sniegtu atbilstošas apmācības dažādiem dalībniekiem. Piemēram, viena dalībnieku grupa ir vadošie praktiķi, kuri strādā ar riskam pakļautiem indivīdiem vai cilvēku grupām. Citas grupas varētu būt cietumu darbinieki, sociālie darbinieki, skolotāji un veselības aprūpes darbinieki. Šādas apmācības veicinātu viņu izpratni par radikalizācijas procesu un kā uz to reaģēt.

c. Vietējo pašvaldību izpratnes veicināšana par labo praksi. Dažas vietējās pašvaldības var baidīties, ka tās nav pietiekami gatavas risināt šo situāciju vai ka radikalizācija nav viņu prioritāte. Tām jāparāda, ka informācija un zināšanas ir pieejamas un ka daudzām Eiropas pilsētām ir liela pieredze projektu izstrādē, kas veicina demokrātiskas vērtības, kuras var kalpot kā labs resurss cīņā pret ekstrēmismu.

d. Izglītība. Nepieciešams uzsvērt izglītības svarīgo lomu, it īpaši attiecībā uz ģimenēm un skolām. Bieži tika minēts, ka ģimenēm ir vienreizēja iespēja identificēt radikalizāciju, taču, lai produktīvi rīkotos un to risinātu, ģimenēm bieži vien ir nepieciešama informācija un atbalsts. Liela nozīme ir jauniešu izglītošanai par vispārējām tēmām, piemēram, toleranci, cieņu pret citiem un cilvēktiesībām.

¹⁰ Rekomendācija Nr. 197 (2006) par pilsētvides drošību Eiropā
<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=983773&Site=Congress>

Skolām arī ir sava loma radikalizācijas novēršanā neatkarīgi no ideoloģijas. Jaunieši ir īpaši pakļauti runām, kas var veicināt naida kurināšanu un vardarbību, jo viņi atrodas dzīves veidošanas posmā, kad jāsaskaras ar grūtībām, definējot savu identitāti. Šādu identitātes krīzi var izmantot ekstrēmistu grupu vervētāji, kuriem ir prasme sniegt jaunatnei skaidras, bet vienaspusīgas atbildes uz dzīves problēmām. Neskatoties uz to, ka viņi ir ievainojami, jaunieši arī ir spēcīgi sabiedrotie cīņā pret naida izpausmēm, ko pierāda viņu aktīva dalība Eiropas Padomes kampaņā "Naidam-Nē!" sociālajos tīklos.

e. Stratēģiju skaidrošanai un uz plašu sabiedrību vērštiem pasākumiem ir jābūt saskaņotiem un atbildīgiem. Kopumā priekšroka dodama integrējošām sarunām. Tajā pašā laikā, komunikācijai nevajadzētu būt pārāk sensitīvai, lai sauktu lietas īstajos vārdos. Ir nepieciešams precīzs līdzsvars, saglabājot skaidru vēstījumu un nestigmatizējot konkrētas grupas.

f. Izejas programmas personām, kuras vēlas atteikties no ekstrēmisma, it īpaši uz reliģiju balstīta ekstrēmisma. Šādām programmām var būt galvenā nozīme procesā, un bieži vien tās var saņemt atbalstu vietējā līmenī. Vietējās pašvaldības var palīdzēt piešķirt līdzekļus šādu programmu izveidei.

g. Pilsoniskai sabiedrībai arī ir svarīga loma cīņā pret radikalizāciju un ekstrēmismu visās tā izpausmēs (naidu kurinošas runas, antisemitisms un islamofobija), veicinot sociālo kohēziju un piederības sajūtu sabiedrībai. Tas var izpausties dažādi, piemēram, izveidot partnerību ar NVO, reliģisko kopienu līderiem un individuālā līmenī arī ar bijušajiem ekstrēmistiem. Attiecībā uz Islāmistu ekstrēmismu musulmaņu līderi un kopienas atrodas labās pozīcijās, lai aktīvi rīkotos. Daži jau ir izrādījuši iniciatīvu, taču daudzi klusē vai nedara pietiekami daudz, kad jaunieši pievēršas ekstrēmismam. Musulmaņu kopienas ir svarīgi partneri preventīvajos pasākumos, un

pilsētām ir jādibina sakari ar tām un jāveicina to preventīvais darbs. Pilsētām ir jābūt spējīgam arī izdarīt spiedienu uz radikālajām mošējām un skaidri runāt par brīvības vērtībām un demokrātiju.

h. Ierosināto pasākumu finansējums. Daudzos gadījumos to nosaka vietējās iestādes, kuru pienākums ir lemt par budžeta piešķiršanu. Ir svarīgi, lai preventīvais darbs netiktu uztverts kā ātri risināma problēma, bet gan kā darbs, kuram regulāri un ilgtermiņā jāpiešķir finanšu līdzekļi.

i. Finansējums un vietējā līmeņa partneru meklēšana. Pašvaldību darbības caurskatāmībai darbā ar etniskām vai reliģiskām apvienībām un finansējuma piešķiršanai ir svarīga nozīme. Vietējām iestādēm ir jābūt piesardzīgām, lai tās neveidotu sadarbību ar neuzticamiem partneriem, un tām ir jātiecas uz labi organizētu caurskatāmības praksi attiecībā uz piešķirto līdzekļu tērēšanu. Reizēm pilsētām būs grūti pašām tikt galā ar situāciju. Šādos gadījumos ir vērts saņemt palīdzību no reģionālām vai pat valsts līmeņa iestādēm.

6. Secinājumi

26. Satraucoši lielais no Eiropas iebraukušo ārvalstu kaujinieku skaits Sīrijā, teroristu uzbrukumi Parīzē un Kopenhāgenā, kā arī labā spārna ekstrēmisma draudi ir brīdinājuma zīmes, ka pilsētām jāveic labāks un efektīvāks preventīvais darbs, lai riskam pakļautos cilvēkus atturētu no ekstrēmisma. Atšķirībā no tiesību aktiem, kas vairumā gadījumu ir valsts līmeņa jautājums, šo jomu veido un apgūst vietējā līmenī, lielā mērā pašas pilsētas. Kā jau iepriekš minēts, tā ir viņu izcilības joma.

27. Eiropā jau ir vairākas pilsētas, kas ir nopietni uztvērušas šos brīdinājumus un reaģējušas, veicot strukturālu darbu, lai novērstu radikalizāciju, kas izraisa vardarbīgu ekstrēmismu. Šīs pilsētas ir ieguvušas zināšanas un radījušas struktūru, no kā citas pilsētas var

mācīties un pielāgot savām īpašajām vajadzībām, ņemot vērā vietējo dinamiku. Ir pieejamas zināšanas, piemēram, ES Radikalizācijas apzināšanas tīkls (RAT), un prakšu projektu kopums, no kura var mācīties, iedvesmoties un iegūt informāciju citas pilsētas, kā arī informācija par pilsētas drošību no Eiropas Pilsētvides drošības foruma (EFUS).

28. Pašvaldībām būs nepieciešams atbalsts un sadarbība ar ģimenēm, reliģiskām kopienām un citiem svarīgiem pilsoniskās sabiedrības dalībniekiem, lai veicinātu vietējo kopienu noturību un nodrošinātu efektīvu preventīvo darbu. Lai uzsāktu šādas partnerattiecības, vietējām pašvaldībām jāuzņemas iniciatīva uzticamu vietējo partneru meklēšanā. Kongress jau ir minējis šo nepieciešamību savā iepriekšējā rekomendācijā, "uzsverot vietējo un reģionālo pašvaldību lomu jaunu partnerattiecību veidošanā, lai nodrošinātu pilsētvides drošību, iesaistot visus sabiedrības dalībniekus (iedzīvotāju grupas un iedzīvotājus) un drošības profesionāļus (policiju un tiesu iestādes), kā arī lai izveidotu efektīvu un integrētu vietējās policijas sistēmu."¹¹

29. Daudzām Eiropas pilsētām, iespējams, vēl daudzus gadus būs jārisina radikālisma un vardarbīga ekstrēmisma problēma. Ja problēma ir ilgstoša, ir nepieciešami ilgtermiņa risinājumi. Pēdējā brīža metodes, visticamāk, būs gan dārgākas, gan neefektīvākas, salīdzinot ar labi pārdomātu un strukturētu preventīvo darbu.

30. Lielā mērā šīs lomas pildīšana ir Eiropas pašvaldību ziņā; ir grūti pārvērtēt to, cik svarīgi ir veiksmīgi īstenot šo uzdevumu.

¹¹ 2007. gada ieteikums Nr. 216 par Kopienas politiku: vietējās un reģionālās pašvaldības, kas garantē jaunas partnerattiecības.
<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1123875&Site=Congress>

Šis dokuments, no vienas puses, diskutē par radikalizācijas jēdzienu un aplūko dažādas pieejas tādu problēmu risināšanai, kā represijas, preventīvais darbs, kā arī radikalizētu indivīdu reintegrācija. Tas piedāvā konkrētus piemērus no Eiropas Padomes dalībvalstu pārvaldēm gan vietējā, gan reģionālā līmenī. Tāpat tas saistīts ar drošību un drošības jautājumiem pilsētā, atzīstot, ka drošība ir daļa no pamata tiesībām, tādējādi atzīmējot nepieciešamību saglabāt līdzsvaru starp tām aktivitātēm, kas tiek veiktas cīņai pret radikalizāciju, un cilvēktiesību, tiesiskuma ievērošanu ar nolūku veidot iekļaujošu un saliedētu sabiedrību.

Vadlīnijas rekomendē vietējām un reģionālajām pašvaldībām veidot tādu stratēģiju, lai tās savā darbā pret ekstrēmismu jebkādās tā izpausmēs, tostarp, naida runu, antisemitisku un pret musulmaņiem vērstu noskaņojumu un rīcību, iesaistītu pilsonisko sabiedrību. Vietējās un reģionālās pašvaldības tiek lūgtas darīt zināmu savu stratēģiju plašai sabiedrībai līdzsvarotā un atbildīgā veidā, lai apmainītos ar labas prakses pieredzi, lai atbalstītu izejas programmas indivīdiem, kas vēlas izklūt no ekstrēmisma, un piesaistītu līdzekļus cīņai pret radikalizāciju. Vietējās un reģionālās pašvaldības tiek aicinātas veidot aliansi ar citiem partneriem, lai nodrošinātu koordināciju reģionālā līmenī attiecībā uz pasākumiem par šiem jautājumiem.

www.coe.int/congress-intercultural

congress.intercultural@coe.int

Izdots: 2016. gada martā

LAV

www.coe.int

Eiropas Padome ir vadošā cilvēktiesību organizācija Eiropā. Tajā apvienojušās 47 valstis, tostarp 28 Eiropas Savienības dalībvalstis. Vietējo un reģionālo pašvaldību kongress ir Eiropas Padomes institūcija, kas atbildīga par demokrātijas nostiprināšanu vietējā un reģionālā līmenī 47 dalībvalstīs. Kongresu veido divas palātas. - Vietējo pašvaldību palāta un Reģionālo pašvaldību palāta, kā arī trīs komitejas, tādējādi apvienojot 648 vēlētas amatpersonas, kuras pārstāv vairāk nekā 200 000 vietējās un reģionālās pašvaldības.

The Congress

Le Congrès

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE